

МЕДИЦИНСКА ШКОЛА

БАЊА ЛУКА

СТРУЧНИ РАД

Тема : ЕГЗЕМПЛАРНА (ПАРАДИГМАТСКА) НАСТАВА

Наставник:

мр Сања Ђурић, проф.

2017/ 2018.година

ЕГЗЕМПЛАРНА (ПАРАДИГМАТСКА) НАСТАВА

Међу разним покушајима да се осавремени настава појављује се, између Првог и Другог свјетског рата, егземпларна настава. Егземпларна настава покушава да обиман и широк наставни програм сведе на мањи и ограничен број наставних тема како би се ученици на основу наставниковог примјера оспособили за самосталну обраду сличних садржаја. Суштина овако извођене наставе је у активности како наставника тако и свих ученика у њиховом интерактивном раду, а крајњи циљ јој је оспособљавање ученика за саморад, самоучење, самообразовање и за што активније укључивање у процес „зарађивања знања“.

Израз „ЕГЗЕМПЛАРНА“ је преузет из латинског језика, тј. од латинске ријечи *exemplar*, *exemplum* што би на нашем језику значило примјер, узор, углед, узорак. Егземпларно значи да је нешто из мноштва узето или ограничење на битно. Овај израз егземпларан се понекад замјењује и другим термином парадигматски. Термин парадигма означава модел, примјер за углед, типичност, репрезентативност. У Енциклопедијском рјечнику педагогије констатује се да је егземпларна настава “савремена дидактичка концепција којом се настоји превладати супротност између опширности наставног програма и савременог начина извођења наставе, што захтијева размјерно више наставног времена”. Главни циљ ове концепције је да се из наставног програма сваког предмета изабере оне егземпларне наставне теме и да се оне обрађују на егземпларан начин. Обрађени егземпларни садржај постаје моделом за обраду и усвајање аналогног садржаја. Зато одређени егземпларни садржај мора имати својства цјелине скупине. Егземпларна настава, дакле, подразумијева садржаје између којих постоји очигледна аналогија. Ипак, сви садржаји се

не могу егземпларно обрађивати. У ту сврху потребни су егземпларни (примјерни) и аналогни садржаји за самосталан рад.

Интерактивно учење у егземпларној настави пролази кроз три фазе:

- 1. Проучавање наставног програма и утврђивање садржаја погодних за рад по овом моделу. Наиме, морају се идентификовати наставни садржаји који имају егземплар, типичан садржај и садржаје, који су аналогни њему и који ће се моћи обрадити по узору на обрађени егземпларни садржај.*
- 2. Обрада егземпларног садржаја (што узорније, квалитетније и примјереније)*
- 3. Самостална ученичка обрада аналогних садржаја по узору на егземплар. У овој етапи у почетку ће бити неопходна помоћ наставника док ученици „ не науче да уче“*

Реализација по моделу интерактивног учења у егземпларној настави одвија се у сљедећим корацима:

- 1. Фронтално увођење ученика у едукативну радионичку активност*
- 2. Наставникова обрада егземпларног садржаја*
- 3. Формирање група и подјела задатака за самостални рад ученика*
- 4. Самостално учење аналогних садржаја у групи*
- 5. Извјештавање група о наученим садржајима*
- 6. Непосредно летимично понављање градива*
- 7. Наредни задаци*

Наравно, егземпларна настава има својих предности али и мана.

Предности егземпларне наставе су:

- *Омогућава ученицима интерактивно учење,*
- *Омогућава стваралачки рад и ученика и наставника,*
- *Настоји избјећи енциклопедизам и дидактички материјализам програмских садржаја,*
- *Ученици на мањем броју чињеница усвајају појмове, развијају мишљење, долазе до закључака и генерализација,*
- *Ова настава има мјеста у склопу осталих наставних концепција*

Недостаци егземпларне наставе су што:

- *Учити и васпитавати ученике по узору значи учити их да у животу стално траже моделе, узор, оригинале..., а за многе животне ситуације и проблеме нема узора ни модела, а дакако ни оригинала*
- *Није сигурно да ли ће егземпларни садржај бити прави модел за аналогне садржаје. Ако се то не оствари, онда егземпларан садржај остаје изолован, а то значи стварање празнине у образовању*
- *Тешко је аналоган садржај поистовијетити са егземпларним*
- *Избор егземпларног садржаја тражи од наставника виртуоза*

**ПРИМЈЕР НАСТАВНЕ ЈЕДИНКЕ ПО УЗОРУ НА ИНТЕРАКТИВНО УЧЕЊЕ У
ЕГЗЕМПЛАРНОЈ НАСТАВИ НА ЧАСОВИМА СРПСКОГ ЈЕЗИКА**

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ : Српски језик

РАЗРЕД: I

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА: Васко Попа – „ Љубав белутка „

Тип часа: Обрада

Циљ рада на часу: Максимална активност ученика при обради наставног градива, стварање повољне радне атмосфере и емоционалне климе за пријатно расположење и рад у групи, развијање међусобне активности, повјерења, разумијевања, групне интеракције, самостално запажање, прављење забиљешки и извјештавање.

НАСТАВНА МЕТОДА: рад на тексту, метода разговора

Облици рада: фронтални и рад у хетерогеним групама

Датум реализације : мај 2009. године

Организација и структура едукативне радионичке активности

- 1. Корак:** Фронтално увођење ученика у радионичку активност
- 2. Корак:** Наставников рад на егземпларном садржају
- 3. Корак:** Формирање група хетерогеног састава
- 4. Корак:** Самосталан рад на аналогним садржајима
- 5. Корак:** Извјештавање група
- 6. Корак:** Летимично понављање градива и оцјењивање најактивнијих ученика
- 7. Корак:** Задаци за рад код куће

АРТИКУЛАЦИЈА ЧАСА

1. Корак: Фронтално увођење ученика у радионичку активност

Професор објашњава ученицима да ће данашња наставна јединка бити другачија од досадашњих, да се ради на занимљивији начин и да требају бити пажљивији и занимљивији. Такође, професор објашњава да ће обрадити један дио градива на табли, а потом ће ученици по том моделу радити у групама.

2. корак: Наставников рад на егземпларном садржају

Професор презентује малу семантичку анализу пјесме „Грм“ Војислава Илића. Путем пројектора приказати анализу пјесме са издвојеним ријечима, које су носиоци семантичности у овој пјесми, а потом ученике подијелити у групе и исту пјесму са назначеним ријечима.

Изглед табле:

Анализа пјесме „ Грм „ Војислава Илића

Муњом опаљен грм на суром пропланку стоји,

Ко црн и мрачан див. И густе травице сплет

Горди му увија стас, -и горски несташан лахор

Лелуја шарен цвет.

И зима дође већ, и својом студеном руком

покида накит сав, и гору обнажи сву:

ал' многа зима још са хладним ветром ће доћи

а он ће бити ту.

Објашњење:

Он је усамљен, нема око њега стабала, па изгледа као

црн и мрачан див. Оживотворен је неким људским особинама, па му тако пјесник даје обиљежје постојаности и мргодности (мрачан), а и мјесто на којем ниче је дивље (сури пропланак).

Дескриптивни приказ у другој строфи додаје ноту драматичности, па нам се све чини још постојанијим, пркоснијим и јачим, као што на крају закључујемо - он ће бити ту.

Закључак: Символистичка пјесма Војислава Илића представља идеју снажног, постојаног, дуговјечног, а потом и духовну снагу, постојаност човјека који се издваја на тај начин од своје околине.

3. Корак: Формирање група хетерогеног састава

Професор треба да подијели ученике у групе и да им да текст пјесме, коју ће обрадити по узору на пјесму на табли.

Материјал за анализу је пјесма „Љубав белутка „ Васка Попе.

Изглед радног листића:

У наредној пјесми подвуци ријечи за које сматраш да су носиоци семантичности

„Љубав белутка „

Васко Попа

Загледао се у лепу

У облук у плавооку

У лакомислену бескрајност

У беоњачу се њену

Сав прометнуо

Једино га она разуме

Загрљај њен једини има

Облик његове жеље

Мутаве и бездане

Сенке је своје све

У себи заробио

Слепо је заљубљен

И никакве друге лепоте

Осим оне коју воли

И која ће му доћи главе

Не види

4.Корак:Самосталан рад на аналогним садржајима

Ученици самостално раде на радном материјалу.

5.Корак:Извјештавање група

На табли исписујемо семантичку анализу извјештавањем група. Семантичке ријечи су:

белутак

Загледао се

Лепу

Облу

Плавооку

бескрајност

беоњачу

Загрљај

Облик

Мутаве и бездане

Сенке

Заробио

Слепо

Заљубљен

И доћи ће му главе

Семантичка анализа је у симболичности наведених ријечи и ријечи из наслова пјесме. **Облина белутка** представља савршенство облика; **плавоока бескрајност** – доживљај бесконачности; **беоњача** – доживљај ока које све може да види и уочи; **загрљај** – саживљавање са природом и њеном љепотом кроз облину камичка у **мутавај и безданој** воденој површини; **сенке** – сјенке пролазности и патње, душевног изгарања; **слепо** – слијепо вјеровање, слијепо изгарање, убјеђење; **заљубљен** – заљубљеност у живот, у природу, љепоту, непролазност

облика и ствари; **И доћи ће му главе** – свако убјеђење, слијепа преданост и урањање у свијет маште ствара осјећај отуђења, несхваћености и бескрајне самоће.

Савршенство облика, природе и њених ствари из које пјесник црпи инспирацију за биране ријечи у пјесми покушај је да човјек досегне осјећај бесконачности, свевремености, љепоте.

6.Корак:Летимично понављање градива и оцјењивање најактивнијих ученика

Резиме претходних објашњења, аналогија са пјесмом „ Грм“, апострофирање кључних ријечи у обје пјесме и поређење. Оцјењивање најбољих ученика.

7.Корак:Задаци за рад код куће

Задаци за вјежбу – прочитати три пјесме са истим мотивом (мотив вечери) од три различита пјесника и упоредити начин писања, као и семантичност ријечи у тим пјесмама. Пјесме су: „Вече“ Ђура Јакшић, „ Вече „ Војислав Илић, „ Вече“ Јован Дучић.

мр Сања Ђурић, проф.